

---

7 септември - Международен ден на чистия въздух за синьо небе

Първият Международен ден на чистия въздух за синьо небе (First International Day of Clean Air for blue skies) ще бъде отбелязан на 7-ми септември 2020г. На 19 декември 2019г., на своята 74-а сесия Генералната асамблея на ООН прие резолюция за провеждане на Международен ден на чистия въздух за синьо небе. Резолюцията подчертава значението и спешната нужда от повишаване на обществената осведоменост на всички нива, за насърчаване и улесняване на действия за подобряване на качеството на въздуха.

Международният ден на чистия въздух за синьо небе ще се чества ежегодно. Денят е отворен за инициативи от всички страни-членки на ООН, структурите в рамките на световната организация, международни и регионални организации и гражданското общество, за всички хора.

Отбелязването на Международния ден на чистия въздух за синьо небе е важно за България, доколкото замърсяването с фини прахови частици продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух за страната ни. Въпреки че, съгласно данните от националната система за мониторинг, през последните години се наблюдава положителна тенденция за подобряване на качеството на въздуха на национално ниво и за постигане на определените от законодателството норми, все още трябва да бъде направено много, за да бъде постигнат необходимият резултат на територията на цялата страна.

Основните причини за високите нива на фини прахови частици у нас са емисиите от битовото отопление през зимния сезон (масовото използване на въглища, брикети и дърва, както и на стари и неефективни горивни устройства) и автомобилният транспорт (остарял и недобре поддържан автомобилен парк). През последните години са предприети редица действия за подобряване на качеството на въздуха – промени в законодателството, приемане на „Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018 – 2024 година“, приета с решение на Министерски съвет от 7 юни 2019г., изпълнение на общинско ниво на конкретни мерки за намаляване на нивата на фини прахови частици и други. В изпълнение на Националната програма бяха въведени изисквания за качество за въглища и брикети, използвани за битово отопление – беше приета Наредба за изискванията за качеството на твърдите горива, използвани за битово отопление, условията, реда и начина за техния контрол.

Изключително важно за постигането на трайни резултати обаче е участието на гражданите. Отговорността за чистия въздух е на всички ни. За да бъде решен проблемът е необходимо всеки от нас да даде своя принос, в зависимост от възможностите си. Това може стане по различни начини – чрез разумната употреба на личните автомобили, чрез поддържането им в добро техническо състояние, чрез по-масово използване на велосипеди и обществен транспорт, чрез използване на начини за отопление, които водят до емитиране на по-малко вредни вещества и т.н. Международният ден на чистия въздух за синьо небе е добър повод да дадем своя принос и инициативи за подобряване чистотата на въздуха, от който всички имаме жизнена нужда. /Източник: МОСВ/

Замърсяването на атмосферния въздух с ФПЧ₁₀, ФПЧ_{2,5} продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух на национално и местно ниво. Източник на регистрираните наднормени замърсявания са битовите, транспортните и промишлените дейности на територията на общината, както и замърсените и лошо поддържани пътни настилки. Допълнителен принос към замърсяването на атмосферния въздух с прахови частици оказва и влиянието на неблагоприятните климатични условия, като продължителното време с ниска скорост на вятъра и продължителни засушавания.

Оценка на влиянието на ФПЧ върху човешкото здраве

Праха̀т е основен атмосферен замърсител на въздуха. Вредният му здравен ефект зависи главно от размера и химичния състав на суспендираните прахови частици, от адсорбираните на повърхността им други химични съединения, в това число мутагени, ДНК - модулатори и др., както и от участъка на респираторната система, в която те се отлагат.

Праха̀т постъпва в организма предимно, чрез дихателната система, при което по-едриите частици се задържат в горните дихателни пътища, а по-фините частици (под 10 µm – ФПЧ₁₀) достигат до по-ниските отдели на дихателната система, като водят до увреждане на тъканите в белия дроб. Деца, възрастни и хора с хронични белодробни заболявания, грип или астма са особено чувствителни към високи стойности на ФПЧ₁₀.

Вредният ефект на замърсяването с прах е по-силно изразен при едновременно присъствие на серен диоксид в атмосферния въздух. Установено е тяхното синергично действие по отношение на дихателните органи и откритите лигавици. То се проявява с дразнещо действие и зависи от продължителността на експозицията. Кратковременната експозиция на 500 µg/m³ прах и серен диоксид увеличава общата смъртност при населението, а при концентрации наполовина по-ниски се наблюдава повишаване на заболяемостта и нарушаване на белодробната функция. Продължителната експозиция на серен диоксид и прах се проявява с повишаване на неспецифичните белодробни заболявания, предимно респираторни инфекции на горните дихателни пътища и бронхити - при значително по-ниски концентрации от (30÷150 µg/m³), което е особено силно проявено при деца. Най-уязвими на комбинираното въздействие на праха и серния диоксид са хронично болните от бронхиална астма и от сърдечно-съдови заболявания.

Законодателство

ФИНИ ПРАХОВИ ЧАСТИЦИ (ФПЧ₁₀)			
<i>Наредба №12 на МОСВ и МЗ към ЗЧАВ (ДВ, бр.58/2010г.)</i>			
Средноденонощна норма (СДН) за опазване на човешкото здраве			
Прагова стойност (ПС)	допустим брой превишения (през годината)		период на прилагане
СДН	50 µg/m ³	35	от 01.01.2009г.
Средногодишна норма (СГН)			
СГН	40 µg/m ³	Не се допуска превишение	от 01.01.2009г.
ФИНИ ПРАХОВИ ЧАСТИЦИ (ФПЧ_{2,5})			
<i>Наредба №12 на МОСВ и МЗ към ЗЧАВ (ДВ, бр.58/2010г.)</i>			
Средногодишна норма (СГН) за опазване на човешкото здраве			
Допустимо отклонение (ДО)	допустим брой превишения (през годината)		период на прилагане
СГН	30 µg/m ³	не се допуска превишаване	през 2010г.
СГН	25 µg/m ³		от 01.01.2015г.
СГН	20 µg/m ³		от 01.01.2020г.
ОБЩ ПРАХ			
<i>Наредба за изм. и доп. на Наредба №14/(ДВ, бр.8/2002г.)</i>			
НОРМИ	Концентрация (mg/m ³)		
ПДКс.д.	0,25		
ПДКс.г.	0,15		

ПДКс.д. – Пределно допустима средноденонощна концентрация

ПДКс.г. – Пределно допустима средногодишна концентрация